

Що ж стосується підприємства то нині воно може досягти позитивних результатів у всіх напрямках діяльності лише за умови забезпечення стійкого фінансового стану. Досягнення такої цілі можливе у разі забезпечення досягнення цілей другого порядку, а саме: здійснення інвестиційної й інноваційної діяльності і підвищення науково – технічного рівня виробництва; забезпечення високої якості і конкурентоспроможності продукції, що випускається; максимального обсягу продажу й виконання в строк договорів і контрактів; ощадливої витрати усіх видів ресурсів і максимального обсягу прибутку. А також, задовольняти соціальні та культурно – побутові потреби працівників; забезпечувати охорону довкілля.

Список використаної літератури

1. Справочник финансиста предприятия. – М.: ИНФРА – М. – 1996. – С. 8.
2. Теория Финансов/Под общей ред. Проф. Заяц Н. Е., Фесенко М. К. – Минск: Высшая школа. – 1998.
3. Борейко І. П. Оцінка інвестиційної діяльності підприємств аграрного сектора економіки / Економіка АПК. – 2009. - №12. – С. 74-75.
4. Єпіфанов А. О. Обґрунтування фінансового механізму підприємства / Фінанси підприємств. – 2008. - №1. – С. 3-11.
5. Калашнікова Т. В. Інвестиційне забезпечення розвитку аграрного сектору економіки / Економіка АПК. – 2009. - №8. – С. 79.
6. Ковалюк О. М. Правове й інформаційне забезпечення фінансового механізму організації економіки / Фінанси України. – 2008. - №3. – С. 52-56.

УДК: 368.1:631.11

ОСОБЛИВОСТІ СТРАХУВАННЯ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ

О. В. Марценюк-Розарьонова, асистент,

К. М. Кедь, студ.

Вінницький національний аграрний університет

Attraction of investments into agricultural production development is in direct dependence and on how the problem of reduction and distribution of risk of the enterprises dares. Those insurers who have the sufficient insurance reserves, the branched out network of branches and representations, and also the professionals well familiar with features of agrarian manufacture are capable to carry out insurance of the agricultural enterprises only.

Привлечение инвестиций в развитие сельскохозяйственного производства находится в прямой зависимости и от того, как решается проблема уменьшения и распределения риска предприятий. Страхование сельскохозяйственных предприятий способны осуществлять только те страховщики, которые имеют достаточные страховые резервы, разветвленную сеть филиалов и представительств, а также профессионалов, хорошо знакомых с особенностями аграрного производства.

Вступ. Сільське господарство – одна з найважливіших і найбільш ризикованих галузей економіки, яка постійно перебуває під впливом стихійних сил природи.

Одним із важливих елементів стабілізації фінансового стану аграрних формувань повинно стати страхування, яке є оптимальним способом подолання сільськогосподарських ризиків від несприятливих подій, що забезпечує безперервність, збалансованість і стабільність розвитку аграрного ринку та є одним із ефективних методів повернення збитків. Майнове страхування – це галузь страхування, де об'єктом є майнові інтереси, пов'язані з володінням, користуванням та розпорядженням майном.

Економічний механізм страхування сільськогосподарського виробництва полягає у створенні і використанні страхового фонду з метою відшкодування непередбачених збитків, заподіяних сільськогосподарським підприємствам стихійними лихами, іншими несприятливими подіями, що порушують нормальний процес відтворення.

Постановка задачі. Дослідженням цієї теми займаються Біловець В. В., Гудзь О. Є., Приходько О. П., а також Середюк А., Ляшенко В. Як відомо, на виробництво сільськогосподарської продукції значним чином впливають природньо-кліматичні умови. Захищаючи своє майно переважно від непередбачуваних подій вони здійснюють його страхування.

Результати. Сільськогосподарське виробництво - одна з важливих і водночас найбільш ризикових галузей економіки, яка перебуває постійно під впливом стихійних сил природи. Тому одним із чинників стабільності його економічного розвитку та фінансового стану є страхування.

Економічний механізм страхування сільськогосподарського виробництва полягає у створенні і використанні страхового фонду з метою відшкодування непередбачених збитків, заподіяних стихійними лихами та іншими несприятливими подіями [1].

В сільському господарстві виділяють наступні групи страхування:

- нерухоме майно та транспортні засоби і сільськогосподарська техніка;
- врожай сільськогосподарських культур та насаджень;
- тварини.

Страхування врожаю сільськогосподарських культур і тварин є основними видами сільськогосподарського страхування. Воно може здійснюватися як у добровільній так і у обов'язковій формах.

Таким чином, страхування врожаю сільськогосподарських культур і багаторічних насаджень (страхування врожаю) є винятково важливим для сільських товаровиробників, оскільки дозволяє хоча б частково зменшити збитки за рахунок відшкодування.

Страхування врожаю має свої особливості порівняно з іншими видами майнового страхування. Воно, як і інші види майнового страхування, здійснюється на підставі договорів майнового страхування, що укладаються страхувальником зі страховиком. Урожай може бути застрахований за договором страхування на користь особи, яка зацікавлена в його збереженні [2].

Обов'язки страховика та страхувальника визначаються Правилами страхування врожаю. Термін дії договору страхування обумовлений тривалістю вирощування культур від моменту посіву до отримання врожаю.

Сільські товаровиробники повинні повідомляти страхову організацію про загибель або ушкодження посівів протягом 3 діб.

Страхове відшкодування не виплачується, якщо: врожай загинув внаслідок навмисних дій страхувальника; збитки є результатом безгосподарності.

У рослинництві значно сильніше, ніж в інших галузях сільськогосподарського виробництва, діють несприятливі природнокліматичні умови, які можна розділити на дві групи. Першу складають постійно діючі, тобто звичайні для певної місцевості чинники: низька якість ґрунтів, короткий вегетаційний період, тощо. До другої групи відносяться незвичайні, випадкові відхилення від нормальних умов розвитку сільськогосподарських культур: градобій, посуха, ранні заморозки. Нейтралізація втрат від впливу на урожай другої групи чинників досягається за допомогою створення страхових фондів.

Іншою умовою виступає універсальність страхування – включення практично всіх стихійних лих, що зумовлює рівну захищеність сільськогосподарських підприємств незалежно від того. В якій природнокліматичній зоні вони знаходяться [1].

Об'єктами страхування багаторічних насаджень виступають безпосередньо самі вони як основні чи оборотні фонди, а також врожай цих насаджень.

Поряд з оцінкою і відшкодуванням втрат від загибелі чи пошкодження застрахованого врожаю оцінюються і відшкодовуються втрати господарства, зумовлені пересівом чи підсівом (пересадженням) культур після стихійного лиха.

Страховання сільськогосподарських культур у всіх державних та недержавних господарствах органам» Національної страхової компанії "Оранти" (в минулому Укрдержстрах) здійснюється у випадку настання виняткових для даного регіону метеорологічних умов. Останні досить різноманітні – сніг, іній, туман, льодова кірка, випрівання, затяжні дощі, тощо. Страховими випадками вважаються також вітрова та водна ерозія, обвали. Можуть страхуватись і неповне запилення в період цвітіння, загнивання насіння, пошкодження врожаю птахами, гризунами, іншими шкідниками. В страховому договорі може бути передбачене відшкодування збитків, що сталися внаслідок загибелі врожаю в закритому ґрунті, причиною якої є припинення подачі електроенергії, зумовлене природними стихіями, пожежами, технічними та технологічними аваріями. Страховим випадком може вважатись й крадіжка квітів в теплицях.

Наприклад, не буде вважатись страховим випадком осіння засуха, що привела до порушення строків посіву озимини і недобору внаслідок цього врожаю, тому що в цьому разі відсутній об'єкт страхової відповідальності. Не вважається страховим випадком і недобір врожаю тоді, коли мали місце звичайні (середні) для даного регіону природнокліматичні обставини. Коли ж після певного стихійного лиха (наприклад, пізніх заморозків) посіви можуть поліпшитись і дати врожай в межах середнього за попередні роки, то страховий випадок відсутній [3].

Для всіх сільськогосподарських культур страхування врожаю починається з дня їх посіву (посадки) і припиняються в день закінчення збирання врожаю, хоч для визначення цього моменту враховуються особливості деяких культур. Так, по зернових, зернобобових та інших культурах, збирання яких передбачає обмолот, страхування припиняється тоді, коли врожай складений в скирти чи обмолочений. При страхуванні луб'яних культур (конопля, кенаф, тощо) дія договору припиняється тоді, коли врожай перероблений в зеленому свіжозбираному стані або вивезений з поля до місця здавання, зберігання чи обробки.

Врожай картоплі, овочевих та баштанних культур, садів, виноградників страхується до вивозу його з поля (саду), а врожай коренеплодів – при залишенні його на зберігання в полі до тих пір, поки він не закладений в бурти, ями, траншеї. Такі ж умови властиві й страхуванню зеленої маси силосних культур.

На переконання аналітиків, у 2009 році загальний обсяг ринку страхування сільськогосподарських культур в Україні можна оцінити на рівні 650—700 тис. гектарів застрахованих площ і 50—55 млн. грн. страхової премії. Загальна кількість укладених договорів за рік оцінюється у 2100—2200 одиниць.

Щодо виплат за минулий рік, то вони сягають 13,7 млн. грн., більшу частину яких виплатили за договорами страхування культур на весняно-літній період. Рівень виплат сягнув 37%, що цілком прийнятно для ринку (особливо з огляду на відносно сприятливі погодні умови, в яких визрівав урожай) [4].

Не менш важливим, ніж страхування врожаю, є страхування тварин, що знаходяться в сільськогосподарських підприємствах. Об'єктами страхування є: усі сільськогосподарські тварини (велика рогата худоба, коні, вівці, кози, домашня птиця, звірі, кролі, свині, сім'ї бджіл і т.п.). Об'єктом обов'язкового страхування є: племінне поголів'я кожного виду сільськогосподарських тварин та циркові тварини (взагалі) [1].

Страховання тварин здійснюється на випадок їхньої загибелі (падежу, вимушеного забою або знищення) в результаті стихійних лих, інфекційних захворювань, пожежі. Страхова сума становить, як правило, до 80% балансової вартості тварин, а відшкодування виплачується, як правило, у розмірі 70% від страхової суми. Договір страхування тварин укладається на один рік. На страхування беруться тварини віком від одного року. Страховий тариф залежить від виду тварин, їхнього віку та умов їх утримання і не перевищує, як правило, 5%.

Страховий збиток при страхуванні сільськогосподарських тварин визначається:

- при їх загибелі – за балансовою (інвентарною, вказаною при договорі страхування) вартістю (робочої худоби – з урахуванням амортизації) на день загибелі;
- у разі вимушеного забою – із суми збитку вираховується вартість м'яса, придатного для використання, вартість шкурки, відходів, що використовуються.

За цим видом страхування відшкодовується тільки прямий збиток – загибель (падіж, вимушений забій) тварини. Вироби продукції, що є непрямим збитком, при страхуванні не відшкодовуються [2].

У страхуванні тварин є принципова відмінність, що відрізняє його від інших видів майнового страхування, де найбільш розповсюдженою є компенсація втрат, зумовлених частковим пошкодженням основних або оборотних фондів. Відшкодування збитків у тваринництві пов'язане лише з падежем або загибеллю об'єктів страхування, якими виступає поголів'я кожного виду сільськогосподарських тварин. Важливою особливістю їх страхування є обґрунтоване обмеження обсягу страхової відповідальності, тому що він встановлюється не в повній оцінці об'єкта. Певна її частина залишається на відповідальності страхувальника, що повинно стимулювати його зацікавленість в збереженні поголів'я тварин. На основі різниці у величині страхової відповідальності всю сукупність застрахованих тварин поділяють на три групи: продуктивна худоба; молодняк; племінні й високоцінні тварини [3].

Для останньої групи застосовують більш високий обсяг страхової відповідальності, включаючи падіж тварин від інфекційних та загальних захворювань, загибель під час експлуатації, внаслідок стихійного лиха та пожеж. Для об'єктів з інших груп властиве страхування по обмежених страхових випадках.

Що стосується рівня виплат за договорами страхування тварин, то він значно нижчий (майже 10,5%). Більшість угод уклали із приватними особами. Оскільки 2009 року в Україні не було спалахів інфекційних захворювань худоби, такий результат можна вважати досить добрим. Особливо якщо взяти до уваги той факт, що торік відбулося скорочення кількості страхових компаній, які працювали в аграрному секторі. За статистикою, активними були трохи більше 15 компаній. Передусім це «Оранта», ТАС, «Провідна» й «Кредо-Класик». До групи лідерів торік приєдналася компанія «Брокбізнес», а «Українська аграрно- страхова» вела першість за обсягами зібраних премій (сума премій становила 40,6% загального портфеля по ринку). Щоправда, це не повний аналіз ринку, адже багато компаній, які демонстрували непогані показники за програмою субсидованого агрострахування у 2008 році, не надіслали даних за 2009 рік [4].

Висновки. Розглянуті щойно умови страхування сільськогосподарських підприємств переконливо показують: страховики відійшли від шаблонного, непосильного і неефективного застосування принципу "страхування від усіх бід". Набір страхових послуг поступово стає індивідуалізованим і дедалі повніше враховує інтереси страхувальника. Водночас механізм страхового захисту аграріїв потребує істотного удосконалення. Насамперед він має значно більше сприяти залученню капіталу, який можна спрямовувати на розвиток усіх галузей виробництва та переробки сільськогосподарської продукції. Доцільно посилити взаємозв'язок між страхуванням і кредитуванням, між натуральними і грошовими резервами, передбачити страхування відповідальності за контрактами з сільськогосподарськими товаровиробниками, зменшити страхові тарифи, скоротивши витрати на ведення справи і звільнивши страховиків від оподаткування премій, отриманих за страхування сільськогосподарських ризиків.

Список використаної літератури

1. Біловець В.В. Страхування сільськогосподарських ризиків: чи додає воно впевненості в завтрашньому дні? // Агровісник України. - 2006. - №5. - С. 68-70.
2. Гудзь О.Є. Страхування агроризиків та напрямки розвитку агрострахування в Україні // Економіка АПК. - 2006. - №8. - С. 72-76.
3. Приходько О.П. Чи потрібно страхування сільськогосподарських культур? // Фермер України. - 2006. - № 23. - С. 7-12.
4. <http://www.forinsurer.com>